

Vere sanctus

Nieuwsbrief van de Vlaamse Werkgroep voor Hedendaagse Latijnse Liturgie

Lente 2015

Jaargang 14/nr. 1

Redactioneel

De Vlaamse Werkgroep voor Hedendaagse Latijnse Liturgie is nog niet zeer bekend in Vlaanderen. Bisschoppen uit Vlaanderen en Nederland beginnen niettemin te weten van ons bestaan. Mgr. Johan Bonny in Antwerpen noemt, tussen de aan de Sint-Jacobskerk toevertrouwde taken, uitdrukkelijk onze werkgroep, en heeft zelf een Mis voor ons opgedragen in 2009. Aartsbisschop Léonard was onze hoofdcelebrant in 2011 en in 2014 was het de beurt aan de Secretaris-Generaal van de Interdiocesane Commissie voor Liturgische Zielzorg, kanunnik Joris Polfliet, om het te doen in onze jaarlijkse Vlaamse bijeenkomst.

Voor al die gezaghebbende gasten is het een normale zaak dat de H. Mis ook in het Latijn wordt gecelebreerd. De laatste jaren werd die Mis zelfs *ad orientem* gecelebreerd, aan het hoofdaltaar in het hoogkoor van de Sint-Jacobskerk, tot grote tevredenheid van de leden van onze werkgroep, dat is geen verrassing, maar ook van eregasten die we niet van partijdigheid kunnen verdenken, zoals bisschoppelijk vicarissen, kanunniken e.d.

Dit hoeft ons niet te verbazen: het Tweede Vaticaanse Concilie heeft, bij de invoering van de volkstaal in de liturgie, niet de

bedoeling gehad de Latijnse taal af te schaffen. Zo lezen we in de Constitutie *Sacro-sanctum Concilium*: “Het gebruik van de Latijnse taal moet in de Latijnse ritussen bewaard blijven” (nr. 36, §1). Hetzelfde document zegt verder: “Omdat echter het gebruik van de landstaal (...) dikwijls zeer nuttig kan zijn voor het volk, moet er een ruime plaats aan gegeven kunnen worden; en wel vooral bij de lezingen en aansporingen, bij bepaalde gebeden en gezangen” (*ibidem*, §2). Dit werd meermaals bevestigd, onder meer in het Wetboek van Canoniek Recht van 1983, onder canon 928: “De eucharistische viering moet in het Latijn gebeuren of in een andere taal, mits de liturgische teksten wettig goedgekeurd zijn.”

Enkele jonge en sterk groeiende instellingen hebben daar geen moeite mee. In het Opus Dei lijkt het voor de hand liggend dat de heiligverklaring van Jozefmaria Escrivá of de zaligverklaring van Álvaro del Portillo in een Latijnse Mis volgens de nieuwe Ordo gebeurt, met een massale aanwezigheid van jong publiek. De *Communauté Saint-Martin* in Frankrijk wijdt elk jaar talrijke priesters in Frankrijk die regelmatig de Mis vieren in het Latijn volgens het Missaal van Paulus VI.

Dichter bij ons biedt het Internationale Gregoriaans Festival van Watou een aantal Missen die van het begin tot het einde gezongen worden in het Gregoriaans, ook voor

de onderdelen die de priester voorbehouden zijn.

Die vanzelfsprekende kennis wordt helaas niet door iedereen gedeeld. en daar ijvert onze werkgroep voor. En wij hopen met uw steun deze vorming altijd tot bredere kringen te laten komen, *ad laudem et glóriam nóminis sui, ad utilitátem quoque nostram totiúsque Ecclésiæ suæ sanctæ*, tot lof en eer van zijn Naam, tot welzijn van ons en van heel zijn heilige Kerk. ■

Dr. P. François, pr.
Voorzitter VWHLL

Het gevaar van de idealisatie van de buitengewone vorm van de Latijnse ritus

Simplificatie is altijd een gevaar. Iedereen weet dat de leegloop van de kerken in de Westerse landen begonnen is rond het Tweede Vaticaanse Concilie en met het invoeren van de volkstaal in de liturgie, vanwaar de bekoring om de secularisatie toe te schrijven aan het Concilie, of aan een of andere maatregel die de Kerk toen heeft getroffen. Voor de een is dat de verandering in de liturgische rubrieken, voor de andere de afschaffing van de priesterlijke toog, en ga zomaar verder.

Die drogreden wordt best verwoord in het Latijn: *cum hoc, propter hoc*. Wie wetenschappelijk aangelegd is, weet dat een fenomeen dat altijd gebeurt na een ander niet noodzakelijk door zijn voorganger wordt veroorzaakt, maar soms door een derde fenomeen dat de oorzaak is van beide.

Wie een minimum aan catechetische vorming heeft, ziet dat er een crisis is in de Kerk: de kerken lopen leeg, de roepingen tot het priesterschap zijn schaars, de christelijke gezinnen leven soms ver van het onderhouden van de geboden en veel dogmatische punten van het geloof worden in twij-

fel getrokken.

Wat was eerst: de kip of het ei? Het morele verval, de dogmatische dwalingen, of de liturgische misbruiken? Waarschijnlijk alles samen en door elkaar. Hopen dat alles terug in orde komt door enkel de oude liturgie weer te laten vieren lijkt ons daarom een beetje kort door de bocht.

De echte oorzaken van onze problemen liggen wellicht veel dieper: gebrek aan geloof, gebrek aan genade, kortom, gebrek aan heiligheid.

De oude ritus was aan hervorming toe – dat gaven zelfs de meest behoudende liturgisten toe aan de vooravond van het Concilie – en was zelf het resultaat van de hervorming van het Concilie van Trente. Er werd misschien te veel hervormd in één keer, en soms gaf de hervorming aanleiding tot misbruiken door de grotere vrijheid van de nieuwe rubrieken, maar wie het katholieke geloof kent en beleeft, kan die vrijheid goed gebruiken, zoals volwassenen, die meer vrijheid genieten dan kinderen, een heilig en verantwoordelijk gebruik kunnen maken van hun vrijheid.

Het gevaar bestaat nu dat de jongere generatie, die enkel de nieuwe vorm van de ritus heeft gekend, en ook veel misbruiken daarvan, de buitengewone vorm van de ritus gaat idealiseren. Toen het gebruik van de oude vorm opnieuw ruimere mogelijkheden kreeg, wilde de Kerk laten zien waar we vandaan kwamen, maar zonder een verdere evolutie van de ritus uit te sluiten.

Het recept volgens ons om de kerken weer te vullen voor de eredienst is de simplificatie van de onwetenschap tegen te gaan dankzij vorming en catechese, maar vooral door heiligheid van leven en met de hulp van de genade en de sacramenten van de Kerk. En dat kan zowel met de oude vorm van de ritus, als met de juiste viering in de hervormde vorm van diezelfde ritus. ■

Dr. P. François, pr.

Lingua vivens

De Italiaanse culturele stichting Leonardo publiceert sinds kort samen met de digitale Latijnse nieuwsbrief *Ephemeris* een maandelijks kruiswoordenboek in het Latijn, *Hebdomada Aenigmatum*. Zo verscheen al een *Editio Natalicia* met kerstpuzzels in het Latijn en in januari ll. was er een gelegenheidsnummer *Ego sum Carolus* (“Je suis Charlie”). Verder zijn er ook Sudoku-puzzels in Romeinse cijfers en de strip *Incredibilis Snupius*, naar het Engelse origineel “Snoopy” (informatie op de webstek www.mylatinlover.it).

Naar aanleiding van de publicatie van de eerste aflevering van *Hebdomada Aenigmatum* publiceerde *The Times* op 13 november 2014 een hoofdartikel in het Latijn, waarin de ironische vraag werd gesteld waarom dit niet de *lingua franca* zou kunnen zijn “in *Senatu Britannico*”. Bedoeld is uiteraard het *House of Lords* of Hogerhuis, waar overigens ook een aantal Anglicaanse bisschoppen in zetelen — rooms-katholieke bisschoppen zouden nu ook wel een zitje in deze hoge vergadering kunnen krijgen, ware het niet dat het kerkelijk recht dit verbiedt. De (verkozen) leden van het *House of Commons* of Lagerhuis — de tegenhanger van de Romeinse *Comitia* — worden blijkbaar niet bekwaam geacht om in het Latijn te debatteren ... *The Times* wou niet achterblijven en publiceerde een lijstje van acht titels van Engelse liederen, boeken en films in Latijnse vertaling, die de lezers moesten herkennen, waarbij het gebruik van moderne zoekmachines uitdrukkelijk verboden was (“*Usus translationis Googlensis severe interdictur*”). Jammer genoeg had *The Times* ook de spellingscontrole uitgezet, want, zoals Dr. Lindsay G.H. Hall uit Theale (Berkshire) daags nadien al opmerkte in een lezersbief, de krant had na de aanspreking “*cari lectores*” een werkwoordsvorm in het enkelvoud (“*videbis*”) gebruikt.

Wie zeker ook niet al te veel onthouden heeft in de Latijnse lessen, is vice-pre-

mier Alexander De Croo. In een discussie over een verplicht vak ICT op school liet De Croo — als federale minister niet eens bevoegd voor Onderwijs — immers optekenen in *De Standaard* op 1 april ll. “Als tiener leerde ik programmeren op school. Ik deed het liever dan Latijn en denk dat het je evenzeer abstract leert denken.” Toegegeven, wie is opgegroeid met de talloze “de-crooismen” van zijn vader kan op taalkundig vlak wel verzachtende omstandigheden inroepen. De Gentse hoogleraar Kristoffel Demoen, voorzitter van de vakgroep letterkunde, repliceerde trouwens in een column “*Programmeren, oké, maar ook zwemmen en Latijn*” (4-5 april) dat je elk vak op zijn eigen verdiensten moet beoordelen. Demoen was de week voordien gevraagd als extern jurylid op een openbaar examen retorica, waar zesdejaars Latijn in het publiek een redevoering hielden over diverse onderwerpen als de slavernij in de VSA tijdens de 19de eeuw, de strijd tegen Islamitische Staat of het blijvende nut van het feminisme. Het is alleen jammer dat geen enkele leerling in het Latijn gesproken had (alleen Nederlands en Engels kwamen aan bod), maar toch was het een goede oefening om de redevoeringen van Cicero en de principes van de klassieke retorica uit de Latijnse lessen in praktijk te brengen. Voor onze moderne *twitterati* is dat alles uiteraard slechts ballast, maar wie gewoon is teksten van maximaal 140 tekens te produceren heeft nu eenmaal niet veel retorische (of andere) principes nodig ... ■

Kurt Priem, pr.
Secretaris VWHLL

Lezers vragen

Hoe moet de vredegroet gebeuren tijdens de Mis?

De vredegroet gebeurt voor de communie, vlak vóór het aanheffen van het *Agnus Dei* door het koor, op een ogenblik van grote in-

getogenheid. Er is sprake geweest van die groet vroeger te laten gebeuren tijdens de Mis, maar na rijp beraad werd toch besloten om die te bewaren op zijn huidige plaats.

In een circulaire brief van de Congregatie voor de Goddelijke Eredienst van 7 juni 2014 wordt er gevraagd een einde te stellen aan bepaalde misbruiken rond deze ritus.

We citeren drie van de aangehaalde voorbeelden, die toepasselijk zijn voor onze streken:

- voor de gelovigen, het feit dat ze zich verplaatsen om de vredesgroet onder elkaar uit te wisselen;
- voor de celebrant, het feit het altaar te verlaten om enkele gelovigen de vredesgroet te geven;
- het feit dat de vredesgroet de gelegenheid wordt om felicitaties, gelukswensen of uitingen van medeleven uit te drukken bij de aanwezige personen bv. naar aanleiding van bepaalde omstandigheden, zoals Pasen of Kerstmis, of de viering van bepaalde ritussen zoals het doopsel, de eerste communie, het vormsel, het huwelijk, de heilige wijdingen, de kloosterprofessies en de begrafenis.

Het Romeins Missaal (1) voorziet dat de priester de vredesgroet mag geven aan de bedienaars, maar dat hij niettemin in het priesterkoor blijft, dit laatste ook in het geval dat hij, voor een juiste reden, de vredesgroet wil geven aan enkele gelovigen. ■

Dr. P. François, pr.

Nota's

1. Vgl. 82; 154.

Mededelingen

De datum van de jaarlijkse bijeenkomst van onze Vlaamse Werkgroep voor Hedendaagse Latijnse Liturgie staat vast: op zaterdag 3 oktober 2015 celebreert E.H. Karlo Tyberghien, programmadirecteur bij Radio Maria Vlaanderen, onze jaarlijkse Mis in het Latijn (volgens het missaal van Paulus VI) in de Sint-Jacobskerk van Antwerpen om 11u. Om 14u30 zal hij spreken over “Verkondiging en Liturgie op Radio Maria” (thema nog te bevestigen). De dag zal eindigen rond 16u30 met de plechtige vespers in het Latijn en de zegen met het Allerheiligste.

Vere Sanctus: Colofon

De Vlaamse Werkgroep voor Hedendaagse Latijnse Liturgie (VWHLL), gesticht door Mgr.dr. Luc De Maere (†2011), ijvert voor een volwaardig gebruik van het Latijn in de postconciliaire liturgische praxis, naast de volkstaal.

Redactie: Lange Nieuwstraat 73 — 2000 Antwerpen (t.a.v. E.H. Pierre François)

Wetenschappelijk comité: Mgr.dr. J.F. Lescauwae M.S.C., hulpbisschop emeritus, Haarlem (†2013) — dr. J. van Reeth, Faculteit Vergelijkende Godsdienstwetenschappen, Antwerpen — E.H. J.M. Audenaert, Pauselijke Universiteit van het H. Kruis, Rome,

Contactpersoon: Dr. P. Vis, 0474 704 658 (vanuit België). +32 474 704 658 (vanuit het buitenland).

E-post: pf@romanliturgy.org, Webpagina VWHLL: <http://vwhll.romanliturgy.org>

Verantwoordelijke Uitgever: P. François (p/a van de redactie)

Periodiciteit: halfjaarlijks, in het voor- en in het najaar

Gewone Nieuwsbrief per post à minimum 5 € per jaar, E-brief via uw elektronisch adres à minimum 3 €. Beide versies zijn uiteraard identiek! Overschrijving IBAN: BE97 8900 2429 0649, BIC: VDSP BE91 met duidelijke vermelding van uw adres en ‘Nieuwsbrief’ resp. ‘E-brief’.

U kan ook steeds een geschenkabonnement voor iemand aangaan!

© 2015 Vlaamse Werkgroep voor Hedendaagse Latijnse Liturgie